

(این راپورت توسط Rod Nordland تهیه شده و در روزنامه نیویارک تایمز، مورخ 22 جولای 2012 به نشر رسیده است)

ترجمه: عارف عباسی

پیوند مقامات بلند پایه افغان در کشتار های دسته جمعی دهه نود،

محققین میگویند:

تا هنوز مظلوم و ستمگری ها و جنگ های داخلی سال های 1990 درینجا با با سر و پُس بازگو میگردد و پر از حوادثی است که مولود زمین سوزی و نبرد های ناشی از اختلافات قومی، تنظیمی و فر قوی بوده و موجب قتل آنده مردم ملکی و اسیران جنگی مخالفین گردیده است که اکثراً بصورت دسته جمعی کشته شده اند.

شواهد براننده حاکی از وقوع این کشتار ها در قبر های دسته جمعی است که تا هنوز نواحی اطراف شهر ها با آثار این جنایات ملوث میباشد.

یکی از این محلات بیرون شهر مزار شریف در شمال به شکل نیمه حفر شده قرار دارد که شامل بقایای استخوان ها و لباس های میباشد که یک قسمت توسط آب و لوش سیلاب های اخیر پوشانده شده است. متخصصین میگویند حد اقل شانزده مقتول درین محل مدفون اند. مجسمه های قابل مشاهده دارای یک علامه فارقه مشترک اند، آنهم یک سوراخ در عقب سر همه که با ضرب گلوله ایجاد شده است.

اشخاص زورمند و متنفذ یا خود مسئولیت مستقیم در این قتل ها و ده هزار دیگر را دارند ویا این قتل ها به امر و هدایت آنها توسط قوای تحت قوماندۀ شان صورت گرفته است و قرار اظهار محققین و اشخاص رسمی که طی شش سال گذشته در تدوین راپور ارزنده و تاریخی 800 ورقه نقض حقوق بشر در افغانستان که در بر گیرنده دوران اشغال اتحاد شوروی تا سقوط طالبان در 2001 است، نام همین اشخاص در آن شامل میباشد.

تدوین لست مسئولین این حوادث به اساس رتبه و منزلت های رسمی بازیگران سیاسی افغانستان صورت گرفته که مشتمل بر جنگ سالاران و مأمورین عالیرتبه فعلی حکومت و همچنان مخالفین در حال جنگ میباشد.

بیشتر اسماء یاد شده مهره های اصلی جنگ های داخلی بعد از خروج شوروی بوده و همچنان زمانی که بحث روی ترس از احتمال خشونت و جنگ ها بعد از خروج نیرو های ناتو در سال 2014 از افغانستان احساس میشود، باز هم اکثراً از همین اشخاص نام می برند.

محققین میگویند راپوری که این اشخاص را قابل مؤاخذه میداند، شاید به این زودی ها نشر نشود و دلیل عمده آنرا نفوذ زورمندان عالیرتبه در دولت میداند. فعالین حقوق بشر در افغانستان میگویند که این اشخاص پیشرفت کار راپور را بطی ساخته و برای مسئولین آن موانع ایجاد نموده اند. اگر حقایق آشکار نشود و محاکمه صورت نگیرد، مملکت در وضع تکرار گذشته خشونت بار خود باقی خواهد ماند.

بعضی از دولت مردان افغان و مأمورین سفارت امریکا تشویش دارند که گشایش صفحات خشونت های گذشته شاید انگیزه منازعات داخلی گردد.

« ترسیم منازعات افغانستان از سال 1978 بدینسو » عنوان مجموعه تتبعاتی است که توسط کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان صورت گرفته و در یک قسمت آن موقعیت ها و تفصیل درباره 180 محل قبرهای دسته جمعی افراد ملکی و اسرای جنگی ارائه و بررسی شده که اکثر موقعیت ها مخفی بوده و حفاریات مناسب تا کنون در آن بعمل نیامده است. تدارک معلومات بر اساس پرس و پال ها از بازماندگان و شهود عینی در محلات قبرهای دسته جمعی و سائر جنایات جنگی صورت گرفته است.

بررسی این موضوع در سال 2005 به امر حامد کرزی وبمنظور مصالحه و عدالت آغاز گردید و در دسمبر سال گذشته تکمیل شد. برای تکمیل راپور ورزیده ترین متخصصین شناسایی های علمی « Forensics » جهانی بکمک خواسته شد تا مؤظفین تهیه راپور را که مسمی به عملیه عدالت انتقالی میباشد، یاری رسانند، چنانکه آنها به چهل نفر محققین این ساحه و تهیه کنندگان راپور در ظرف شش سال تعلیمات تخصصی و مشوره های علمی دادند.

سه نفر فعالین حقوق بشر افغان و خارجی که از خوف مجازات و انتقام جویی از ذکر نام شان خودداری نمودند و بحیث محققین و تحلیل گران در تهیه راپور مصروف بودند، درباره محتویات و مندرجات راپور معلومات مفصل ارائه نمودند، با آنکه کمیسیون صلاحیت صحبت در محضر عام را در زمینه برای شان نداده بود.

بگفته حامیان حقوق بشر افغان و مأمورین غربی راپور قریب بود که رسماً به رئیس جمهور تقدیم گردد اما اینکار موجب مخالفت و مداخله جنگ سالاران پیشین بشمول مارشال قسیم فهیم معاون اول ریاست جمهوری شد و آنها از کرزی تقاضا کردند تا احمد نادر نادی را از وظیفه اش عزل نماید.

در جلسه مؤرخ 21 دسمبر به اشتراک حامد کرزی و مأمورین بلند پایه حکومت مارشال قسیم فهیم گفت عزل احمد نادر نادی جزای بسیار سبک است؛ او سزاوار آنست تا رویش را باسی مرمی سوراخ میکریم. به قول بعضی حاضرین مجلس سپس مارشال فهیم ازین گفتار خود معذرت خواست.

آقای کرزی به برکناری نادری از وظیفه اش اکتفا کرد، اما ایمل خان فیضی سخنگوی رئیس جمهور گفت این غیر مسؤولانه و نادرست است که عامل برکناری نادری توسط رئیس جمهور را به راپور قبرهای دسته جمعی و یا پخش و نشر این راپور ارتباط داد. نامبرده همچنان گزارشات مجلس 21 دسمبر و اظهارات قسیم فهیم را بی اساس خواند.

به گفته فیضی چون احمد نادر نادری دو دوره پنجساله را بحیث کمشنر سازمان حقوق بشر تکمیل و رئیس جمهور مطابق قانون عوضی او را تعیین کرد، لذا این موضوع ربطی به راپور A.I.H.R.C ندارد.

بقرار اظهار سخنگوی ریاست جمهوری اگر احیاناً راپوری توسط این مؤسسه تهیه شده باشد، دیر یا زود روزی نشر خواهد شد.

اشخاصی که درین راپور به کشتار های جمعی متهم اند، شامل اراکین بلند رتبه دولت و جنگ سالاران اتحاد شمال اند که در سال 2001 با طالبان جنگیده اند. در بین آنها فهیم معاون اول ریاست جمهوری - تاجک از حزب جمعیت اسلامی، کریم خلیلی معاون دوم - هزاره رهبر حزب وحدت، جنرال عطا محمد نور - تاجک از حزب جمعیت اسلامی فعلاً والی ولایت مهم بلخ که مرکز آن شهر مزار شریف است و رشید دوستم جنگ سالار پیشین - ازبک و رهبر حزب جنبش دارای موقف اعزازی معاون لوی درستیزوال قوای مسلح اردوی ملی میباشد وبسی اشخاص دیگر.

این اشخاص به تقاضا های تحریری و شفاهی غرض تبصره بر متهم بودن شان جواب ندادند.

محققین می گویند درین راپور از پنجصد افغان بشمول قهرمان ملی احمد شاه مسعود شهید بحیث مسؤولین کشتار های عام نام برده شده که نامبرده یکی از فرماندهان قوای ملیشه مخالف طالبان بود که در برابر گسترش قدرت طالبان مقاومت کرد و توسط توطئه القاعده کشته شد.

راپور همچنان در مورد قتل عام اشخاص ملکی و اسراء توسط جنگجویان طالب و قتل های دسته جمعی توسط حزب اسلامی به رهبری گلبدین حکمتیار تحقیقات نموده است.

راپور بصورت مشخص بحیث جانباختگان جنگی و قاتل دسته جمعی افراد ملکی و اسرای جنگی در مزار شریف از دو قوماندان طالب بنام های ملا فضل آخند و ملا خیرالله خیر خواه یاد نموده که رهایی این دو از محبس گوانتانامو یکی از شرایط مذاکره صلح از طرف طالبان تقاضا شده است.

نشانه های مقابر بحیث شواهد:

راپور علامات و نشانه ها را در قبرها بنابر عدم مراقبت درست ویا اعمال قصدی در حال نابودی و محو شدن می بیند. یک قبر دسته جمعی که یکصد جسد در آن مدفون بود، در محله چهار راهی کفایت شهر مزار کشف گردید، جائیکه زیر سلطه حکمروایی عطا محمد نور قرار دارد. درین محل سرکی احداث میگردد که بروی تصادف این قبر پدیدار گشت که نصف از بقایای اجساد به یک مقبره انتقال داده شد و بالای متباقی بولدوزر خاک را پهن کرد.

در سال 2007 در قریه بنام خالد بن ولید مزار شریف در یک ساحه ساختمانی منازل مسکونی متعلق به عطا محمد نور دو قبر دسته جمعی پیدا شد، ولی فوری از بین برده شد و کار ساختمانی در آنجا ادامه یافت.

بررسی محققین سازمان حقوق بشر افغانستان در مورد هردو قبر حاکی از استفاده این ساحه بحیث کشتار گاه و قتل عام مردم توسط سازمان سیاسی عطا محمد نور بوده که متعاقباً طالبان این محل را برای عین هدف مورد استفاده قرار دادند.

دو قبر دسته جمعی دیگر با ظاهر شدن جرمه های اجساد حین اعمار یک پروژه ساختمانی توسط تیم انجیران نظامی امریکا و افغان ها در منطقه دهادی در شش مایلی مزار کشف گردید . تحقیقات نشان داد که این ساحه مربوط دوره ای است که دوستم و متحدین هزاره وی این منطقه را در اختیار داشتند. در اینجا بند دست کشته شدگان توسط ریسمان های قوی به پشت سر بسته شده بود و آنها شامل اطفال و زنان بودند که همه از لباس هائیکه با ایشان یافت شده است، تشخیص میشوند. در جریان دوره جنگ های داخلی از سقوط کمونیست ها تا بقدرت رسیدن طالبان جنگ سالارها از قبیل جنرال (عطا محمد) نور، جنرال دوستم و رهبر هزاره حاجی محمد محقق شدیداً بین خود و نیز با طالبان که بیشتر شان از قوم پشتون بودند، می جنگیدند. اختلاف این رهبران که همه علیه اشغال افغانستان توسط شوروی جهاد میکردند، ریشه های سیاسی و قومی داشت.

ظلم جنگ سالارها برای بسیاری افغانها جز وقایع گذشته است که هیچگاه فراموش نمیشود. به گفته یک صاحبمنصب افغان در اردوی ملی: «فراموش کردن این حوادث قرن ها را دربر میگیرد؛ ما نمیخواهیم که آنروز های بد دوباره تکرار شود».

در تمام 13 قبری که در ساحه مزار شریف کشف شده اند، به شمول آن که توسط کارمندان حقوق بشر در دشت لیلی در حواشی ولایت جوزجان شناسائی و تشریح شده است، عقیده بر آنست که آن شامل 2000 زندانی طالب بوده که توسط قوای جنرال دوستم کشته شده اند.

به قول یک کارمند دیگر حقوق بشر که شامل گروپ تحقیقاتی جوزجان بود: «قبرها آنجا بودند، ولی دفعتاً همه ناپدید شدند، آنها فقط برای از بین بردن تمام شواهد دست بکار شدند».

او گفت که با آوردن بلدوزرها در طول سال 2008 جهت دور کردن اجساد، حفره های زیاد را از خود بجا گذاشتند؛ اطلاعات میرساند که بقایای اجساد را در محلات نامعلوم دفن کردند.

سؤال اراده و تصمیم و چه باید کرد؟

آقای نادری درباره جزئیات محتوای راپور «ترسیم منازعه..» صحبت نکرد، مگر بطور بسیار عمومی گفت: هرگاه شما راپور را مطالعه کنید، در آن نقاط علامه گذاری شده را می یابید؛ هریک باید بدانند که این مصیبت وارده تنها منحصر به آنها نمی باشد. ولی باید توان گفتن آنرا به مردم داشته باشیم که این گذشته ما و این تاریخ ما است. این زشت و خراب است، اما ما باید توان روبرو شدن با آنرا داشته باشیم.

او گفت که هنوز امیدوار است کمیون بتواند راپور را پیشکش کند و اما اعتراف کرد که این امید تاریک به نظر میرسد.

«من نمیخواهم که راپور به حیث یک رویداد پنداشته شود که برای یک روز در صدر اخبار جا گیرد»، بلکه باید رسماً ارائه شود و در زمینه یا به وسیله حکومت افغانستان و یا توسط جامعه جهانی رسماً اقدام بعمل آید.

او افزود که راپور کشتن بیش از یک میلیون انسان و معیوبیت 1.3 میلیون دیگر را احتوا میکند که البته همه آنها قربانی های جنایات جنگی نیستند.

سائر کارمندان حقوق بشر در افغانستان نیز بر ضرورت نشر راپور تأکید و اصرار میکنند.

«هیدر بار Heather Barr» - آمر دفتر ناظر حقوق بشر در افغانستان می گوید: «مثالهای وافر در زمینه وجود دارد که اهمیت همچو راپور را به حیث قدم اول جهت تأمین عدالت برای قربانیها لازمی می شمارد؛ اینکار بالای اشخاصی فشار می اندازد که در راپور از آنها نام گرفته شده ؛ راپور می‌رساند که آنها باید اقلاً شناسایی و کنار برده شوند».

حساسیت اتهامات وارده وقتی در ماه اپریل به نمایش گذاشته شد که یک گروپ سازمان یافته ولی کوچک سیاسی بنام حزب همبستگی افغانستان موجودیت جنایتکاران رادر حکومت شعار مظاهره قرار دادند. حفیظ الله راسخ سخنگوی حزب گفت: «ما بین طالبان و این جانیان جنگی ، فرق نمی گذاریم، آنها مثل برادران دوگانگی اند».

پارلمان بالمقابل طی یک اعلامیه حزب را به خیانت متهم کرد و تقاضای انحلال آنرا نمود.

یک قوماندان اسبق مجاهدین عبدالحفیظ منصور که اکنون مدیر مسؤل هفته نامه مجاهد است، بسیاری از مظالم وارده از هر جناح را رد نکرد.

او گفت : «جنگ با عرق گلاب صورت گرفته نمی تواند»، البته مقصد همان عصاره گلاب است که برای معطر ساختن شربنی باب بکار میرود، «اگر این جنگ و همه قتلها آنقدر بد می بود، پس چرا ما حامیان بین المللی آنها را محاکمه نمی کنیم؟ اگر از نقض حقوق بشر صحبت می کنیم، ما چرا نماینده خاص ملل متحد برای افغانستان را متهم نمی سازیم، کسیکه مجاهدین را در آنوقت حمایت کرد و حالا آنها را جنگسالار خطاب میکند یا رئیس جمهور رونالد ریگن را که جنگسالار ها و تخطی کنندگان حقوق بشر را با راکت های ستنگر مجهز ساخت.»

سفارت امریکا یکی دیگر از مراجع مخالف نشر راپور قبر های دسته جمعی است. مامورین رسمی امریکائی می گویند که ارائه راپور یک مفکوره درست نیست، خاصتاً در زمان انتخابات ریاست جمهوری افغانستان در سال 2014 که تا آن وقت خروج قوای محاربوی ناتو نیز تکمیل خواهد شد. یک مأمور رسمی امریکائی که نخواست به تأسی از پالیسی سفارت نامش گرفته شود، گفت: «صادقانه برایتان در مورد ترسیم منازعه می گویم وقتی بار اول آنرا شنیدم، احساس ترس کردم؛ وقت اینکار میرسد، اما من طرفدار آن در این وقت نیستم.»

«اینکار زخم های قدیمی را باز میکند»، او علاوه کرد که عده زیاد کسانی که در زمان جنگ داخلی رقبای سرسخت بودند، اکنون حداقل بطور نام نهاد در حکومت باهم همکار اند.

ملل متحد از نشر این راپور حمایت کرده و

«گورگت کنگان» مامر بلند پایه حقوق بشر ملل متحد در کابل اظهار داشت «موقف ملل متحد همیشه بر آن بوده

است که باید از نشر رسمی همچو راپور ها حمایت کند؛ اما این مربوط کمسیون است و ما هر آنچه آنها تصمیم اتخاذ کنند، از آن حمایت خواهیم کرد.»

از جمله 180 قبر که در راپور درج میباشد، تاحال فقط یکی از این قبر ها مورد گور کاوی قرار گرفته، زیرا مراجع افغانی با کمبود وسائل اجرای آزمایش های علمی و طبی جهت تثبیت هویت اجساد طوریکه در باز نیا عملی شد، مواجه میباشند.

به اساس اظهارات محمد اشرف بختیاری رئیس سازمان معاینات قانونی اجساد که با یک گروپ متخصصین خارجی همکاری دارد، در مورد قبری که در ساحه وزارت داخله در کابل کشف شده آن وزارت به او دستور داده تا در مورد هویت کسانی که از اجساد شان از این قبر بدست آمده معلومات ندهد، زیرا این موضوع خیلی سری و محرم است. اما او در مورد موجودیت قبرهای دسته جمعی در سائر مناطق افغانستان با جرأت و جدیت صحبت کرده و تحقیق در آن موارد را ضروری میدانند و میگویند: «ناممکن است اشخاص مسؤل این قبرها را به محاکمه کشانید؛ جامعه جهانی و حکومت کابل اراده اینکار را ندارند.

Alissa J. Rubin

الیسا روبن در تهیه این راپور از کابل - افغانستان سهیم بوده است.

یادداشت مترجم:

متوقعم تا هموطنان عزیز با ملاحظه همه جوانب نظر خود را درباره نشر و عدم نشر این راپور ابراز نمایند.